

**TURİZMİN YEREL HALKIN YAŞAM KALİTESİ ÜZERİNDEKİ
ETKİLERİ: MUĞLA-AKYAKA ÖRNEĞİ**

Kadir Eser

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat
Bölümü

Prof. Dr.

ekadir@mu.edu.tr

Nur Çelik

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Konaklama İşletmeciliği
Bölümü

Araştırma Görevlisi

nur-48@hotmail.com

Onur Yıldız

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim
Dalı

Doktora Öğrencisi

onyild@hotmail.com

Özet

Yerel halk üzerinde çevresel, kültürel, sosyal ve ekonomik etkileri bulunan turizm, yerel halkın yaşam kalitesini etkilemektedir. Bölgede yaşayan halkın desteği, sürdürülebilir turizmin gelişimi açısından oldukça önemlidir. Yerel halkla bütünleşmiş bir turizm, sürdürülebilir turizmin geliştirilmesinde kilit bir rol oynamaktadır. Yaşam kalitesi kavramı tıp ve iktisat alanında sıkça kullanılan bir kavram olmakla beraber, son yıllarda turizm alanında da güncel bir çalışma konusu haline gelmiştir. Turizm faaliyetleri sadece ziyaretçilerin yaşam kalitesini değil, aynı zamanda o bölgedeki yerel halkın da yaşam kalitesini etkilemektedir.

Dolayısıyla bu çalışmanın nihai amacı, turizm faaliyetlerinin turizm bölgesinde yaşayan yerel halkın yaşam kalitesini nasıl etkilediğini araştırmaktır. Araştırma evrenini son zamanlarda Muğla ilinin önemli tatil rotalarından biri olan Akyaka beldesinde yaşayan yerel halk oluşturmaktadır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak 30 kişiden elde edilmiştir. Elde edilen veriler betimsel olarak analiz edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, Akyaka'daki turizm gelişiminin, yaşam kalitesini olumlu yönde etkilediği sonucuna varılmıştır.

Anahtar kelimeler: *Turizm, sürdürülebilir turizm, yerel halk, yaşam kalitesi*

Alan Tanımı: Turizm (Sürdürülebilir Turizm), İktisat (Gelişme İktisadı)

THE EFFECTS OF TOURISM ON QUALITY OF LIFE OF RESIDENTS: A CASE OF MUĞLA-AKYAKA

Abstract

Tourism which has the effect of environmental, cultural, social and economic on residents affects the quality of life of residents. The support of residents in the region is significant considerably in terms of sustainable tourism development. A tourism integrated with resident plays a key role in developing sustainable tourism. Much as the term of quality of life is often used in the field of medical and economics, it has been a current subject of study in the field of tourism in recent years. Tourism activities affect not only the quality of life of visitors but also the quality of life of residents in the region. Therefore ultimate aim of this study researches how tourism activities are affecting the quality of life of residents in tourism region. Population of the research is consisted of residents living in Akyaka where is one of the important destination in province of Muğla. Data were obtained from 30 people using a semi-structured interview technique. The obtained data were analyzed descriptively. According to findings, it was concluded that tourism development affected positively quality of life of residents in Akyaka.

Key Words: *Tourism, sustainable tourism, residents, quality of life*

Jel Code: J17, L83, Q01,

1. GİRİŞ

Sürekli gelişme gösteren turizm sektörü, ulusal ve bölgesel kalkınmada çoğu zaman önemli bir rol oynamaktadır. Ekonomiye büyük bir katkısı olan turizm sektörünün daha çok gelişebilmesi ve olumlu etkilerinin artırılıp olumsuz etkilerinin azaltılması, planlı bir gelişim sürecine bağlıdır. Bu planlı gelişim sürecinde ise yerel halkın desteğine ihtiyaç duyulmaktadır. Çünkü yerel halk, turizm başarısının önemli bir unsurudur. Turizm gelişiminin sürdürülebilir kılınması ise turistlere ev sahipliği yapan yerel halkın istekliliğine bağlıdır.

Doğası gereği çok boyutlu bir yapıya sahip turizm sektörü, en hızlı gelişen sektörlerden biri olmasına karşın kırılgan bir yapıyı da bünyesinde barındırmaktadır. Dolayısıyla turizm faaliyetlerinin hayata geçirilmesi ve sürdürülebilir bir nitelik kazanması, birçok değişkenin birbirini destekleyici ve tamamlayıcı özellikler göstermesine bağlıdır. Bu sürecin kilit aktörlerinden birisi yerel halk olup turizme ve turiste nasıl bakıldığı göz önüne alınması gereken en önemli hususlardandır. Turizme ayrılan yüksek parasal kaynaklar dikkate alındığında turizm gelişiminde yerel halkın tavırları son derece belirleyici olmaktadır (Alaeddinoğlu, 2008: 3). Bu nedendir ki turizmin gelişiminde belirleyici rol oynayan yerel halkın yaşam kalitesini yükseltecek sürdürülebilir bir turizm anlayışı başarının en önemli anahtarı olarak görülebilir.

Turizm gelişimi, o bölgede yaşayan yerel halkın yaşantılarına ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel yönden önemli etkiler yapmaktadır (Kim, Uysal ve Sirgy, 2013). Bir bölgede turizmin gelişiyor olması, ekonomik ve sosyal olanaklar sağlamasına karşın söz konusu gelişim, çevresel değerler üzerinde bir baskı unsuruna da dönüşebilmektedir. Dolayısıyla sadece beşeri değil, aynı zamanda doğal kaynakları da bünyesinde barındıran bir turizm gelişimini temel alan ve sürdürülebilir turizm anlayışına duyulan ihtiyaç her geçen gün artmaktadır. Turizm gelişiminin sürdürülebilir yönde ilerleyerek bölgenin destinasyon merkezi haline gelebilmesi için bu süreçte yerel halkın katılımı da büyük önem taşımaktadır. Turizm planlamasının başarısı için yerel halkın desteği alternatif olmayan bir gerekliliktir (Kervankıran ve Bulut, 2015: 35). Turizmin gelişiminde temel teşkil eden yerel halk, yerel değerlerin turistik ürüne dönüştürülmesi sürecinde bakış açısı ve tepkileriyle belirleyici olmaktadır. Dolayısıyla yerel halkın bölgede turizme yaklaşımı, ihmal edilemeyecek boyutlardadır. Yerel halk turizmden beklentisini kişisel yaşam alanları üzerinden değerlendirme eğilimi sergilemektedir (Bilim ve Özer, 2013). Hiç kuşkusuz yerel halkın turizm ile buluşması ve sonrasındaki süreçte ekonomik yansımalar, turizmin gelişimi bağlamında hayati öneme sahiptir.

Turizm gelişiminin, yerel halk üzerinde pozitif etkilerinin yanı sıra negatif etkilerinin de bulunduğu bilinmektedir. Bölgenin turizm gelişiminde kilit rol oynayan yerel halkın tam desteğinin sağlanması, turizmden sağlanan pozitif etkilerin artırılmasında ve negatif etkilerin azaltılmasında önemli bir faktördür. Dolayısıyla bölgede yaşayan yerel halkın turizm gelişimine katkıda bulunması, halkın yaşam kalitesi üzerinde olumlu etkileri bulunan bir turizm hareketliliğine bağlıdır.

Dinamik ve bütünlük doğasıyla yaşam kalitesiyle ilişkili konulara dair tartışmalar ise gün geçtikçe artan çekiciliğe sahip olmaktadır. Yaşam kalitesinin teorisi, ayrı bir araştırma alanı olarak 1960'larda Batı Avrupa ve Kuzey Amerika'da bilimsel bir konuşmada ortaya çıkmıştır. 1960'lardan sonra toplumun, bireysel sosyal grupların ve bireylerin yaşam kalitesinin gelişmesi ve ölçülmesi konuları, toplumda ortaya çıkan ekonomik ve sosyal problemleri teşhis ederek çözmek, yaşam kalitesinin artmasını sağlayan öncelikler oluşturmak ve ekonomi politikalarının etkilerini değerlendirmek amacıyla önem kazanmıştır (Pukeliene ve Starkauskiene, 2015: 103-104). Bu bağlamda, nicelikten ziyade yaşam kalitesinin de literatürde kendini yer edinmeye başlamasıyla nitelik ve kalitenin nasıl artırılacağına ilişkin bir eğilim söz konusu olmuştur. Kalkınmanın doğal çevreyle olan karşılıklı etkileşimini aşan eğilimler sonucu, yaşam kalitesi kalkınma sürecine dahil edilerek konunun kapsamı genişletilmiştir (Kumral, Akgüngör ve Güçlü, 2012). Yaşam kalitesi kavramı, tıp ve sağlık alanlarında kullanılmakla beraber, günümüzde sosyal bilimler literatüründe de sıkça ele alınan konulardan biri olmuştur. Turizm ile ilgili literatürde ise yaşam kalitesine ilişkin çalışmalar, yeni bir araştırma konusu durumundadır (Sarı ve Özdemir, 2014, s.242). Turizm gelişimi, turizmin ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel yararlarını üzerine eğilerek yerel halkın yaşam kalitesini geliştirmesi gerekir (Latkova, 2008: 15).

Çalışmada Muğla iline bağlı Akyaka beldesi seçilmiştir. 2011 yılında Yavaş Şehir olan Akyaka, "sessizliği ve sakinliği, sırtını yasladığı yemyeşil ormanlarla kaplı dağları, akvaryum niteliğinde azmakları, bu azmaklardaki benzersiz su altı florası, duru mavi denizi, Orman Kampı, bol suyu, tarihi dokusu, kendine has mimari özellikteki ahşap evleri, doğal yaşamın bir parçası olan su samurları, yılan balıkları, Akdeniz fokları, flamingoları ve leylekleri ile tercih edilen bir yaşam cennetidir" (<http://cittaslowturkiye.org/1151-2/>, Erişim Tarihi: 02.02.2017). Akyaka, Özel Çevre Koruma Bölgesi olmasının yanı sıra sahip olduğu biyo-çeşitlilik ile de ön plana çıkmaktadır.

Bir bölgedeki turizm gelişiminin sürdürülebilirliği açısından başat bir konu olan yerel halkın yaşam kalitesinin incelenmesi oldukça önemlidir. Bu kapsamda

çalışmanın nihai amacı, yavaş şehir kimliği ile turizm faaliyetlerinin günden güne arttığı Akyaka bölgesinde yaşayan yerel halkın turizme bağlı olarak yaşam kalitelerinin nasıl etkilendiğini araştırmaktır. Böylece konu ile ilgili literatürde kısıtlı bir çalışma olmasından dolayı literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca Akyaka bölgesinde yapılacak olan bu çalışmanın, planlama çalışmaları açısından hem kamu hem de özel sektör temsilcilerine yol gösterici olacağı umulmaktadır.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Turizmin ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel etkileri, turistik bölgede yaşayan yerel halkın refahı ve yaşam kalitesi üzerinde belirleyici etkilere sahiptir. Yerel halktan kopuk bir turizm anlayışı, sürdürülebilir olmaktan uzaklaşarak beklentileri karşılayamaz hale gelebilmekte ve turizmin gelişimi de uzun döneme yayılamamaktadır. Dolayısıyla turizmin gelişimi, halkın yaşam kalitesinin yükselmesine bağlı olarak ilerleme sağlayabilir. Yerel halk, turizmin her aşamasında önemli bir role sahiptir. Turizm politikalarının işlevselliğinde sadece yerel halkın katılımı değil, aynı zamanda turizmin getirilerinin yerel halka yansması da bu süreçte büyük önem taşımaktadır. Dolayısıyla turizm, yerel halktan bağımsız bir şekilde ele alınması mümkün olmayan bir sektördür.

Turizmin yerel halk üzerindeki etkileri ile ilgili literatürde çok sayıda çalışma bulunmasına rağmen, turizmin yerel halkın yaşam kalitesi üzerindeki etkileri ile ilgili çalışmalar sınırlıdır. Yapılan çalışmalarda, turizmin başta ekonomik etkiler olmak üzere yerel halkın yaşam kalitesi üzerinde etkili olduğu görülmüştür.

Jurowski ve Brown (2001), yaptıkları çalışmada ise yerel halk açısından turizmin ekonomik fayda sağlayarak yerel halkın yaşam kalitesinde iyileşme sağladığını vurgulamışlardır. Ayrıca yaptıkları çalışmada turizmin içinde aktif rol oynayanların, turizmle ilgili olmayanlardan daha fazla yüksek yaşam kalitesine sahip olduklarını ortaya koymuşlardır.

Aslan (2008) yaptığı çalışmada turizm planlamasına yerel toplumun katılımını, Saklı Bahçe Akyaka üzerine inceleme yaparak değerlendirmiştir. Bu çalışmada, Akyaka beldesinde yerel toplumun turizm planlaması yapımında en az güvenilen Sivil Toplum Kuruluşları (STK) olmuştur. Elde edilen sonuçlara göre Akyaka'da yerel toplumun turizm planlaması sürecinde, devlet ve yerel yönetimin öncülüğünü tercih ettiği görülmüştür. Turizm etkilerinin olumlu olarak algılanması da bu tercihte belirleyici bir faktör olarak öne çıkmıştır. Akyakalıların turizmin gelişmesinden yana bir tutum izlemeleri, STK'ların faaliyetlerinin aşırı

olduğu düşüncesine yol açmıştır. Akyaka’da yerel toplum turizm faaliyetlerinden memnun olmasaydı, çevreye duyarlı STK’ların daha fazla destek göreceği öngörülürken devlet ve yerel yönetime tepkiler söz konusu olabilecekti. Aslan (2008) çalışmasında, Akyaka için en uygun ölçekte sürdürülebilir turizmin geliştirilmesini önermektedir. Ayrıca sürdürülebilir turizmin de taşıma kapasitesini aşmadan doğayı gözeterek yerel topluma katkı sağlaması gereği üzerinde durmuştur.

Altıntaş (2010) çalışmasında, turizmle özdeşleşen bir kent olarak Alanya’yı uygulama alanı olarak seçerken Alanya’da turizm gelişiminin yerel halkın yaşam kalitesi üzerine etkileri üzerinde durmuştur. Çalışmada varılan sonuçlara göre “topluluğa bağlılık ve turistlerle etkileşim ile yerel halkın sürdürülebilir turizm gelişimi tutumu konusundaki ilişki negatif yönde anlamlı bulunurken, topluluğa bağlılık ve yaşam kalitesi arasında anlamlı pozitif bir ilişki görülmüştür. Alanya’daki yerel halkın sürdürülebilir turizm gelişimine ilişkin tutumu ile algılanan yaşam kalitesi arasında ise ilişki de negatif yönlü çıkmıştır.”

Kim vd. (2013), yaptıkları çalışmada öncelikle turizmin yerel halkın yaşam kalitesini nasıl etkilediğini ölçmeye çalışmışlardır. Turizmin etkileri ve yaşam kalitesi arasındaki ilişkinin turizmin gelişim evrelerine göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşmışlardır. Genel olarak çalışmanın bulguları, turizmin gelişiminin halkın genel yaşam memnuniyetini etkilediği yönündedir. Araştırmaya göre, maddi refah, toplumsal refah ve duygusal refahta artış gözlenmiş, fakat halkın sağlık ve güvenlik boyutunda hissettikleri ile çevresel etkiler üzerinde negatif ilişki saptanmıştır. Turizmin olumlu ekonomik etkilerinin halkın genel yaşam memnuniyetinde daha büyük oranda etki ettiği çalışmanın bir diğer sonucudur.

Guo, Kim ve Chen (2014), çalışmalarında Shanghai’daki turizm gelişiminde yerel halkın algısını incelemişlerdir. Bu çalışmada, Shanghai yerlilerinin turizmin etkileri konusunda pozitif algıya sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre turizm gelişimi, yaşam kalitesi üzerinde olumlu etkilere sahiptir.

Sarı ve Özdemir (2014) yaptıkları çalışmada ise turizm gelişiminin Eskişehir Odunpazarı sakinlerinin yaşam kalitesi üzerindeki etkisini ölçmeyi amaçlamışlardır. Elde edilen sonuçlara göre yerel halkın turizmdeki artan gelişmeyi kabul ettikleri ve yaşadıkları yerden genel olarak memnun oldukları yönündedir. Bir diğer önemli bulgu ise ekonomik anlamda turizmin içinde yer alan katılımcıların durumdan memnuniyetleri diğer sakinlere göre daha fazla olmasıdır. Böylelikle bölge halkının turizm içinde daha aktif olarak yer alması turizm hakkında daha olumlu tutum geliştirmelerine katkı sağlayacaktır.

Yapılan çalışmalardan yola çıkarak turizmin yaşam kalitesi üzerinde etkili olduğu gözlenmektedir. Bu etkinin boyutu ve yönü turizm politikalarının etkinliğine bağlı olarak bölgeler arasında farklılık göstermesine karşın, turizmin yaşam kalitesi üzerinde özellikle ekonomik bağlamda olumlu ve olumsuz etkiler doğurduğu görülmektedir.

3. YÖNTEM

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yapılandırılmış görüşme tekniğine göre biraz daha esnek olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde araştırmacı önceden sormayı planladığı soruları içeren görüşme protokolünü hazırlar. Araştırmacı görüşmenin akışına bağlı olarak ek sorularla görüşmenin akışını etkileyebilir ve kişinin yanıtlarını ayrıntılandırabilir (Türnüklü, 2000).

25 Mart - 10 Nisan 2017 tarihleri arasında yerel halktan 30 kişi ile yapılan görüşmelerin her biri ortalama 45 dakika sürmüştür. Araştırmanın evrenini Akyaka beldesinde bulunan yerel halk oluşturmaktadır. Yapılan görüşmeler katılımcılardan izin alınarak ses kayıt cihazına kaydedilmiş ve ardından yazıya dökülmüştür. Katılımcılar seçilirken bölgede uzun bir süre yaşamış olmaları gözetilmekle birlikte turizmci, restoran işletmecisi, hediyelik eşya satan kişiler, kamuda çalışan ve ev hanımı gibi her kesimden katılımcının yer alması gözetilmiştir. Katılımcılara ilk olarak demografik özellikleri ve bölgede ne kadar süredir yaşadıkları sorulmuştur. Ardından turizmin ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel etkilerine yönelik sorularla genel yaşam kalitelerinin turizm yoluyla ne düzeyde etkilendiğine ilişkin bulgular elde edilmeye çalışılmıştır.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Turizmin yerel halkın yaşam kalitesine etkilerini belirlemek amacıyla, Akyaka'da görüşme yapılan katılımcıların özellikleri Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1: Katılımcılara İlişkin Bilgiler

Katılımcılar	Yaş	Cinsiyet	Meslek	Eğitim
1	35	Erkek	Restoran sahibi	Lise
2	60	Erkek	Emekli	Lise
3	70	Kadın	Apart Sahibi	İlkokul
4	37	Erkek	Cafe Yöneticisi	Üniversite
5	40	Kadın	Yöresel Ürün Satıcısı, Esnaf	İlkokul
6	42	Erkek	Yöresel Ürün Satıcısı, Esnaf	Ortaokul
7	27	Erkek	Yöresel Ürün Satıcısı, Esnaf	Üniversite
8	36	Kadın	Ev Hanımı	Lise
9	45	Erkek	Restoran Sahibi	Lise
10	51	Erkek	Otel Yöneticisi	Üniversite
11	42	Erkek	Emekli	Ortaokul
12	35	Kadın	Cafe Sahibi	Lise
13	45	Kadın	Ev Hanımı	İlkokul
14	58	Kadın	Ev Hanımı	Lise
15	42	Erkek	Çiftçi	İlkokul
16	45	Erkek	Yöresel Ürün Satıcısı, Esnaf	İlkokul
17	51	Erkek	Yöresel Ürün Satıcısı, Esnaf	Ortaokul
18	37	Erkek	Tekne Sahibi	İlkokul
19	55	Kadın	Apart Sahibi	Lise
20	38	Erkek	Restoran Sahibi	Lise
21	35	Kadın	Memur	Üniversite
22	66	Erkek	Taksici	Ortaokul
23	40	Erkek	Apart Sahibi	Lise
24	57	Kadın	Emekli	Ortaokul
25	38	Erkek	Market sahibi, Esnaf	Lise
26	38	Kadın	Yörel Ürün Satıcısı, Esnaf	Lise
27	43	Erkek	Kamu Yöneticisi	Üniversite
28	48	Erkek	Öğretmen	Üniversite
29	51	Kadın	Apart Sahibi	Lise
30	53	Kadın	Restoran Sahibi	Lise

Görüşme yapılan katılımcıların 18'i erkek, 12'si ise kadındır. Katılımların yaş ortalamaları ise 45 (45.3)'tür. Eğitim düzeyleri göz önüne alındığında genel itibariyle düşük olduğu gözlemlenmektedir. Akyaka'nın turizm beldesi olmasına bağlı olarak katılımcılar, doğrudan ya da dolaylı bir şekilde turizmden getiri sağlamaktadırlar. Katılımcılar belirlenirken, Akyaka beldesinde turizm öncesi ve turizm sonrası karşılaştırmayı yapabilecek yetkinlikte kişiler seçilmesine özen gösterilmiştir.

Görüşmede öncelikle “Tarım toplumundan turizm toplumuna geçiş sürecini nasıl karşılanmıştır?” sorusuna yer verilmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu geçimlik ücrete tabi olunan tarımsal sektörden turizm sektörüne geçişin ekonomiyi canlandırdığı ve refah seviyelerini yükselttiğini dile getirirken, katılımcılardan az sayıda kalan bir grup ise “tarım arazilerinin birden değerlenmesi sonucu elden çıkarıldığını ve çevrenin Akyaka’nın yavaş şehir olmasına rağmen zarar gördüğünü” ifade etmiştir. Tarımı dışlayan turizm anlayışı Akyaka’da konut sayısını arttırırken, tarımsal alanların azalmasına yol açmıştır. Buna karşın genel olarak bakıldığında yerel halkın turizmi kolaylıkla benimsediği söylenebilir. Hiç kuşkusuz bu süreçte yerel halkın turizm faaliyetlerinden doğrudan yarar sağlaması, belirleyici olmuştur.

Sosyal açıdan yaşam kalitesine ilişkin algıyı ölçmek adına yerel halka “Turizm faaliyetlerinden bir memnuniyetsizlik duyuluyor mu?” sorusu yöneltilerek yerel halkın sakinlik ya da kalabalığa ilişkin yaklaşımları ortaya konulmaya ve Akyaka’daki sosyal dokunun bozulup bozulmadığına ilişkin bakış açıları belirlenmeye çalışılmıştır. Gelen cevaplardan hareketle ağırlıklı görüşün turizmin olumlu yanlarının baskın olduğu yönünde olduğu ortaya çıkmıştır. Nitekim 66 yaşındaki erkek bir katılımcı “Turizmin halkın refah seviyesini yükseltmiştir. Dolayısıyla turizmden memnuniyetsizlik duymak, gericilik olur.” şeklinde düşüncelerini dile getirmiştir.

Akyaka’daki demografik duruma açıklık getirmek adına “turizm sonrası nüfus yoğunluğu ne yönde bir eğilim sergilemiştir” sorusuna gelen cevaplarda ortak görüş hakim olmuştur. Bu çerçevede turizm gelirinin beklentilerini etkilemesi sonucu, belde nüfusunun arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Nitekim konut sayıları ve satışları artarak devam etmektedir. Göçe ilişkin değerlendirmeler de ise genelde yakın çevreden Akyaka’ya göçler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcılara yöneltilen bir diğer soru, “Turizm faaliyetlerinin bölgede yoksulluğu azaltıcı etkileri bulunmakta mıdır?” şeklindedir. Bu soruya gelen cevaplar turizm gelirinin, geçimlik olan tarımsal gelirden çok daha cazip olmasına bağlı olarak yerel halkın refah seviyesine turizmin net bir şekilde olumlu yansımaları olduğu yönündedir. Buradan hareketle turizm faaliyetlerinin Akyaka’da ciddi bir yoksulluk sorunuyla karşılaşılmasına rağmen, yerel halkın ekonomik gücünü yükselttiği çıkarımı yapılabilir.

Ekonomik bağlamdaki sorular arasında yerel halkın istihdam olanaklarına ilişkin bir soru da yer almaktadır. Bu kapsamda, “Turizmin Akyaka’da istihdama katkısı ne düzeyde olmuştur?” sorusu katılımcılara yöneltilmiştir. Gelen cevapların

tamamına yakını turizmin Akyaka’da istihdam olanaklarını arttırdığı yönünde olmuştur. 51 yaşındaki erkek katılımcı yöneltile soruya, “Çalışma koşulları önceleri ağırdı ve yüksek kazançlar söz konusu değildi. Bugünse turizme bağlı olarak hem çok ağır çalışma koşulları yok hem de daha yüksek kazançlar söz konusu” diye cevap vererek çalışma koşullarının iyileşmesine bağlı olarak turizmin iştihamı arttırdığını dile getirmiştir. Yine bu soruya ilişkin olarak 40 yaşındaki kadın katılımcı, “Turizm sonrası esnaf ve apart işletmecisi olarak kadınların iş hayatına katılımı arttı. Kendimizi tarla dışında ifade etme fırsat bulduk”, şeklindeki görüşleri turizmin alternatif istihdam alanları açtığını ortaya koymaktadır. Ayrıca el sanatlarına ilginin turizm sonrası artması, yine kadın istihdamının arttığına dair bir başka örnektir.

Yerel halkın yaşam kalitesi etkileyen en önemli unsurlardan olan eğitim düzeyi ile turizmi ilişkilendiren “Turizmin Akyaka’da yerel halkın eğitim düzeyine etkisi nasıl olmuştur” sorusudur. Bu soruya verilen cevapların önemli bir bölümünden hareketle turizmin katkılarıyla yerel halkın sosyal iletişimini güçlendirdiği ve Akyaka’ya gelen turistlerin de etkisiyle bilinçlenerek potansiyellerini keşfetme imkanına sahip olduğuna ulaşılmıştır. Ancak gelen cevaplardan hareketle okullaşma bağlamında turizmin belirleyici bir etken olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Turizmin yerel halkın yaşam kalitesine etkileri üzerine bir başka soru da, “Turizm Akyaka’da hayat pahalılığına yol açtı mı?” şeklindedir. Katılımcıların bu konuya ilişkin ağırlıklı görüşleri, hayat pahalılığı artmasına karşın kazançların da beraberinde arttığı yönündedir. Akyaka’nın yavaş şehir olarak marka değerinin artmasıyla hayat pahalılığı artmış, ancak turizm faaliyetlerinden elde edilen kazançların da etkisiyle net gelirden önemli düşüşler yaşanmamıştır. Hayat pahalılığından etkilenen kesimin, yerel halktan ziyade Akyaka’ya gelen öğrenci, tatilci ve turistler olduğu söylenebilir

Akyaka’da sürdürülebilirlik ve çevreye ilişkin yöneltile soru da ise fikir ayrılıklarına rastlanmıştır. Sürdürülebilirliğe kavramsal olarak hakim olunmaması sorunun en açık haliyle dile getirilmesine yol açmıştır. Ek açıklamalar yapılmak kaydıyla “Turizme dayalı ekonomik faaliyetler, doğayı gözetiyor mu?” sorusu ile “Turizmin çevresel etkileri neler olmuştur” şeklinde konuya ilişkin iki soru katılımcılara yöneltilemiştir. Doğanın gözetildiği konusunda zıt görüşler mevcuttur. Konut sayısının turizme bağlı artması doğal alanları azaltmasına karşın, Akyaka’nın güzelliğini muhafaza ettiği dile getirilemiştir. Bugün itibariyle ise sokakların daha fazla kirliliğe sahip olması ve Akyaka’nın popülaritesinin artmasıyla yerli ve yabancı ziyaretçi akınına uğramasına bağlı olarak özel

araçların beldeyi kapsamaması arzulanmayan sonuçlar arasındadır. Nitekim araçları park etme sorunu son dönemde kendini gösteren sorunlar arasındadır.

Sürdürülebilirlik ve çevreyle de ilişkili olarak Akyaka'nın taşıma kapasitesi de katılımcılara yöneltilen sorular arasındadır. "Turizm Akyaka'da taşıma kapasitesini zorlayıcı etkilere sahip mi?" sorusu katılımcılara yöneltilmiş ve özellikle son yıllarda yaşanan yaz aylarında bu bağlamda ciddi sorunlar olduğu tespit edilmiştir. Konuya ilişkin görüşlerini 40 yaşındaki erkek katılımcı "Yazları yer bulamayıp arabalarında yatan tatilciler peydah olmaya başladı. Konaklama fiyatları yazları yüksek olmasına rağmen böyle bir eğilim var." Şeklinde dile getirmiştir. Hiç kuşkusuz Akyaka'nın kaldıramayacağı insan yüküyle mücadele etmesi, beldenin kendine özgü dokusuna zarar vermekte ve sakinliğiyle bilinen imajını zedelemektedir.

Yaşam kalitesini etkileyen belirleyici faktörlerden birisi de hiç kuşkusuz suç oranlarıdır. Bu kapsamda yerel halka yöneltilen bir diğer soru, "Turizm, suç oranlarını arttırıcı yönde bir etki doğurdu mu?" şeklindedir. Gelen cevaplardan hareketle Akyaka'da hırsızlık ya da gasp gibi olaylar ile istisna örnekler dışında karşılaşmamaktadır. Akyaka'nın küçük bir belde olması ve yaşayanların birbirini tanınması da suç işlemeye yönelik girişimlerin görülmemesinde etkili olduğu söylenebilir. İşletme sahipleri ve yerel halk bu yönden güven içinde hareket edebilmektedir. Ancak yasa dışı kötü alışkanlıklara olan talebin turizm sonrası arttığı gözlenmiştir. Burada söz konusu olan kötü alışkanlıkların uyuşturucu ile sınırlı kaldığı görülmüştür.

Akyaka'da hem turizmin hem de ekonomik faaliyetlerin artmasından dolayı altyapı olanaklarının geliştirilmesi her geçen daha önemli hale gelmiştir. Bu çerçevede katılımcılara "Turizm altyapı olanaklarının artmasına katkı sağlamamış mıdır?" sorusu yöneltilmiştir. Gelen cevaplardan hareketle altyapının özellikle turizm sonrası önemli ölçüde geliştiği, ancak altyapının turizme dayalı ekonominin gelişimine ayak uyduramadığı görüşü ağırlıktadır. Bu uyumsuzluğun başlıca sebebi olarak ise bölgesel planlamadaki vizyon eksikliği gösterilmiştir.

Katılımcılara yöneltilen son soru ise "Turizm, sosyal faaliyetleri ve kültürel etkinlikleri arttırıcı yönde etkiye sahip midir?" olmuştur. Katılımcıların görüşleri çerçevesinde turizmin sosyal faaliyetleri ve kültürel etkinlikleri arttırıcı yönde bir etkiye sahip olmadığı sonucuna varılmıştır. Buna karşın, farklı kültürleri bir araya getirdiği için turizmin yerel halka farklı kültürlerin kaynaşması şeklinde bir yansımaları söz konusu olmuştur. Sosyal kazanımları arttıran ve sosyal çevreyi genişleten bu gelişmelerin temelinde yatan faktör, hiç kuşkusuz ekonomidir.

Gerçekleştirilen görüşmeler çerçevesinde Akyaka'da yerel halkın yaşam kalitesi turizm öncesi ve sonrası olarak iki zaman dilimi olarak değerlendirildiğinde, turizmin yerel halka yansımalarının genel olarak olumlu olduğunu söylemek mümkündür. Bu sonucun temelinde, turizmin yerel halkın gelir seviyesini önemli ölçüde arttırması yatmaktadır. Dolayısıyla turizmin olumlu yanları, yol açtığı sorunlara göre yerel halk tarafından daha baskın görülmektedir.

5. SONUÇ

Turizm bölgesinde yaşayan yerel halkın yaşam kalitesi, turizm destinasyonunun sürdürülebilir gelişimi açısından büyük önem taşımaktadır. Turizm gelişiminin yerel halkın yaşam kalitesi üzerindeki etkisine ilişkin algılarını ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada Akyaka'da yaşayan 30 kişi ile yüz yüze görüşülmüştür. Elde edilen bulgulara göre, katılımcıların Akyaka'daki turizm gelişimi ve hareketliliğini olumlu buldukları saptanmıştır. Akyaka'da yerel halkın büyük bir bölümü, turizmin dolaylı ya da dolaysız içinde yer almaktadır. Yerel halkın turizm gelirinden aktif olarak yararlanması, turizm faaliyetlerinden kaynaklı memnuniyet düzeylerini arttırıcı belirleyici bir faktördür. Yerel halktan katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmelere bağlı olarak turizmin yerel halkın yaşam kalitesini arttırdığı sonucuna varılmıştır. Turizmin yerel halkın yaşam kalitesini arttırıcı unsurlar içermesine karşın, yaşam kalitesinin artışına katkı sağlayacak politikaların izlenerek turizmin sürdürülebilir bir boyut kazanması bu süreçte son derece önemlidir. Buna yönelik olarak Akyaka'da turizmin yaşam kalitesini etkileyen unsurlardan hareketle yaşam kalitesini arttırıcı öneriler geliştirilmiştir. Bu öneriler şu şekilde sıralanabilir:

- Kırsal kalkınma ve kırsal turizm faaliyetlerinin yaygınlık kazandığı günümüzde, geçmişi bir tarım toplumu olan Akyaka'da bu potansiyelin turizme kanalize edilerek sektörler arası ilişkilerin güçlendirilmesine yönelik adımların atılması,
- Akyaka'da özellikle yaz ayları taşıma kapasitesini aşan insan sayısı görülmektedir. Taşıma kapasitesinin aşılması, geri dönüşü olmayan tahribatlara yol açarak Akyaka'nın kendine özgü yapısını tehlikeye atmakta ve sürdürülebilir turizmi tehlikeye sokmaktadır. Dolayısıyla ekonomik kazançlar uğruna Akyaka, beldenin kaldıramayacağı sayıda insana ev sahipliği yapmamalıdır. Bu çerçevede yaptırımlar ve denetimlerin arttırılması bir gerekliliktir,

- Akyaka’da kültürel miraslar öne çıkartılarak eşsiz doğası ve tarihsel yönü üzerinden bir hedef kitle belirlenmelidir.
- Akyaka’da el sanatları ve yöresel ürünler ön plana çıkartılarak marka değeri bu gibi yerel değerler üzerinden arttırılmalıdır,
- Akyaka’nın eşsiz doğasının turizmdeki çekiciliğini yitirmemesi adına çevreyi ve sürdürülebilirliği esas alan anlayıştan taviz verilmemelidir,
- Turizmin Akyaka’daki yerel halkın yaşam kalitesine olan olumlu etkileri, sosyal faaliyetler ve kültürel etkinlikler yoluyla desteklenmelidir.

Turizm, ekonominin sürükleyici sektörlerinden birisi olup turizm faaliyetlerinde yerel halkın bakış açısı, beklentisi, memnuniyeti, katılımı ve yaşam kalitesi belirleyici bir rol oynamaktadır. Muğla’nın Akyaka beldesinde yerel halktan katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmeler yoluyla turizmin yerel halkın yaşam kalitesine etkileri pozitif yönde belirlenmiştir. Akyaka’daki yerel halkın turizm gelişiminin içinde aktif olarak yer alması da, turizm hakkında daha olumlu tutum geliştirilmesine önemli katkı sağlamıştır. Tüm bu olumlu etkilerle beraber turizm destinasyonunun sürdürülebilir gelişimi bağlamında sunulan öneriler, önem arz edip değişen ve gelişen dünyada yaşam kalitesine etki eden unsurların statik değil dinamik olduğu göz önüne alınmalıdır. Bu bağlamda turizmin sürdürülebilir olması ve bu çerçevede önceliklerin belirlenmesi, yerel halkın katılımı ve yaşam kalitesinin sürekliliği noktasında büyük önem taşımaktadır.

KAYNAKLAR

Alaeddinoğlu, F. “*Sivas Kentinde Halkın Turiste ve Turizme Bakışı*”, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 5 (2), 2008, 1-23.

Altıntaş, V., *Turizm Gelişiminin Yerel Halkın Yaşam Kalitesi Üzerine Etkileri: Alanya Bölge Modeli*, Doktora tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya, 2010

Aslan, A. “*Turizm Planlamasına Yerel Toplumun Katılımı: Saklı Bahçe Akyaka Üzerine Bir İnceleme*”, Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 19 (1), 2008, 71-83

Bilim, Y. ve Ö. Özer. “*Yerel Halk Gözüyle Konya’da Turizmin Önemi ve Ekonomik, Sosyal ve Çevresel Etkileri*”, içinde: *I. KOP Bölgesel Kalkınma Sempozyumu*, Konya, 2013, ss.386-394.

Guo, Y., S. Kim & Y. Chen. “*Shanghai Residents’ Perceptions of Tourism Impacts and Quality of Life*”, *Journal of China Tourism Research*, (10), 2014, 142-164.

Jurowski, C. & D. O. Brown. “*A Comparison of the Views of Involved Versus non-involved Citizens on Quality of Life and Tourism Development Issues*”, *Journal of Hospitality Research*, 25 (4), 2001, 355-370.

Kervankıran, İ. ve E. Bulut. “*Antalya İli Turizminin Gelişimini ve Etkilerini Yerel Halk Nasıl Değerlendirmektedir?*”, *Türk Coğrafya Dergisi*, (65), 2015, 35-45.

Kim, K., M. Uysal & M.J. Sirgy. “*How Does Tourism in a Community Impact the Quality of Life of Community Residents?*”, *Tourism Management*, (36), 2013, 527-540.

Kumral, N., S. Akgüngör ve M. Güçlü. “*Rekabet Gücü, Yaşam Kalitesi ve Yaratıcılık: Türkiye Düzey 2 Bölgeleri*”, *Ege University Working Papers in Economics*, 2012, <http://iibf.ege.edu.tr/economics/papers/wp1201.pdf>, Erişim Tarihi: 04.07.2017

Latkova, P. (2008). *An Examination of Factors Predicting Residents’ Support for Tourism Development*, (Doctoral dissertation), Michigan State University, Michigan, 2008

Pukeliene, V. & V. Starkauskiene. “*Assesment of Changes in the Quality of Life of Emerging Economies in the Context of Developed Economies of the European Union*”, *Organizations and Markets in Emerging Economies*, 6 (2), 2015, 103-120.

Sarı, Y. ve C. Özdemir. “*Turizm Gelişiminin Eskişehir Odunpazarı Sakinlerinin Yaşam Kalitesi Üzerindeki Etkisi*”, içinde: 15. *Ulusal Turizm Kongresi (Engelsiz Turizm)*, Ankara: Gazi Üniversitesi, 2014, ss.241-253.

Türnüklü, A. “*Eğitim Bilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme*”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 6 (24), 2000, 543-559.

<http://cittaslowturkiye.org/1151-2/>, Erişim Tarihi: 02.02.2017